אמרי שמואל

ויצא

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד **"בית מאיר"**
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
אשדוד תשפ"ג

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

. . . . . .

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם והצלחתם של
יצחק ואוסנת קובי הי"ו

ולברכתם והצלחתם של ילדיהם
ירין, ליאור, טליה, והללי הי"ו

ולברכתם והצלחתם של
אליהו ומאיה קובי הי"ו

ולברכתם והצלחתם
של ילדיהם
גבריאל, שיראל, וליאל הי"ו

לברכתה ולהצלחתה
ולבריאותה של
לאה בת מניה שתח"י

ולברכתם והצלחתם של
גל וירין אליהו הי"ו
וביתם אלמוג שתח"י

לרפואה שלימה
להגה"צ רבי יוסף בן זוהרה שליט"א

לרפואה שלימה
לאברהם בן מחה הי"ו
פאני בת חנה שתח"י

לברכתם והצלחתם של
ראובן ורימה שילון הי"ו

לרפואה ולהצלחה של
אתי אורה בת רימה שתח"י

שהקב"ה ימלא את כל משאלות ליבם לטובה ולברכה ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה, שפע ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

מוקדש לעלוי נישמת
יצחק בן תמרה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

ואלה יעמדו על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לעלוי נישמת

גרצל בן תמרה ז"ל

מיכאל (לרי) ז"ל בן לאה שתחי'

פנחס בן לאה ז"ל

יוסף תורג'מן בן רחל ז"ל

צאלה (ציפורה) בת תמרה ז"ל

זוהר ז"ל בת חנה

תמרה בת רבקה ז"ל

מניה בת שינה ז"ל

מימון טימסיט ז"ל בר איזה

חנה טימסיט ז"ל בת עישה

מחא ז"ל בת אסתר

ת.נ.צ.ב.ה.

ויצא תשפ"ג

יעקב אבינו – בחיר האבות

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י) רבותינו ז"ל אמרו (זוה"ק ח"א קסג ב) שיעקב אבינו היה המובחר שבאבות הקדושים, ויעקב אבינו זכה לתואר המובחר שבאבות הקדושים משום שמיטתו היתה שלימה שכל בניו הלכו בדרך השם, אברהם אבינו היו לו שני בנים ישמעאל ויצחק, ישמעאל היה רשע ויצחק היה צדיק, יצחק היו לו שני בנים יעקב ועשיו יעקב צדיק ועשיו רשע, אבל יעקב כל שנים עשר השבטים כולם היו צדיקים, וכמו שנאמר (תהלים קכב ד) "ששם עלו שבטים, שבטי יה עדות לישראל, להודות לשם ה'", ולכן זכה יעקב אבינו לתואר המובחר שבאבות הקדושים.

יציאתו של צדיק

בפרשה הקודמת אמרה התורה שיעקב אבינו זכה לקבל את הברכות מיצחק אביו, וכשעשיו שמע שיעקב לקח לו את הברכות, מיד התמלא שנאה גדולה על יעקב אבינו וביקש להרגו, ואומרת לנו התורה (כז מא) "ויאמר עשיו בליבו, יקרבו ימי אבל אבי, ואהרגה את יעקב אחי", וכשרבקה אמנו ראתה ברוח הקודש שעשיו מבקש להרוג את יעקב, מיד קראה ליעקב ואמרה לו (כז מג-כח ב) "ועתה בני שמע בקולי, וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה: וישבת עמו ימים אחדים, עד אשר תשוב חמת אחיך: עד שוב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו, ושלחתי ולקחתיך משם למה אשכל גם שניכם יום אחד: ותאמר רבקה אל יצחק, קצתי בחיי מפני בנות חת, אם לקח יעקב אשה מבנות חת כאלה מבנות הארץ, למה לי חיים: ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו, ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען: קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך, וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך".

לימוד התורה – שמירה על הברכות

ואומר המדרש (ב"ר סח ה) שיעקב אבינו לא ברח מיד מארץ ישראל, אלא הלך לישיבה של שם ועבר ולמד שם תורה במשך ארבע עשרה שנה, ורק לאחריהן יצא יעקב אבינו מארץ ישראל והלך לחרן.

ושואל רבינו החפץ חיים (שמירת הלשון שער התורה פרק ט), שתי שאלות, א: הרי יעקב אבינו כל חייו למד תורה, כמ"ש (בראשית כה כז) 'ויעקב איש תם יושב אהלים', ומה מיוחד באותן ארבע עשרה שנים שלמד יעקב תורה בישיבת שם ועבר, ב: הרי עשיו היה מבקש להרוג את יעקב, ולמה התעכב עוד ארבע עשרה שנים ללמוד תורה בישיבה ורק אחר כך ברח מארץ ישראל, הרי הוא היה במצב של פיקוח נפש, והיה צריך לברוח מיד ולא להתעכב?

אלא מסביר רבינו החפץ חיים שלאחר שיעקב קיבל את הברכות מיצחק, נכנס עשיו וביקש מיצחק 'ברכני גם אני אבי', אמר לו יצחק אמנם כבר נתתי את הברכות ליעקב אבל נתתי לו אותם על תנאי, שאם ישמור את מצוות השם וילך בדרך האמונה בבורא עולם הברכות יתקיימו בו, אבל אם חלילה להיפך הברכות יעברו לעשיו, וכמו שנאמר (כז מ) "והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צווארך".

ומכיוון שידע יעקב שכל הברכות שקיבל מיצחק הן ברכות על תנאי, לכן חשש יעקב אבינו ואמר הרי עכשיו אני הולך לחרן אצל לבן הרשע, ושם אני חלילה יכול להתקלקל וללמוד ממעשיו הרעים וכל הברכות יעברו לעשיו, לכן אפילו שהיה צריך לברוח כמה שיותר מהר מפני שעשיו היה מבקש להרוג אותו, הלך ללמוד בישיבה עוד ארבע עשרה שנים נוספות, כדי להתחזק באמונה בה' וגם כשיגור אצל לבן הרשע לא ילמד ממעשיו הרעים.

וכן כשנפגשו יעקב ועשיו לאחר כל השנים שהיה יעקב בבית לבן, שלח יעקב לומר לעשיו (לב, ה) "עם לבן גרתי", לרמוז לו - אמנם גרתי יחד עם לבן הרשע הגדול אולם שמרתי על כל תרי"ג מצוות ולא למדתי ממעשיו הרעים (מדרש הובא ברש"י שם), ולכן אני עדיין מחזיק בברכות ואינך יכול להרע לי.

צריך לשמור על הברכה

ובאה התורה ללמד אותנו יסוד גדול, הקב"ה נותן לאדם ברכה אבל תמיד הברכה היא על תנאי, וכמה

אנשים הייתה להם ברכה גדולה אבל לאחר זמן קצר הברכה נעלמה, כמה אנשים מדברים על ברכה בלשון עבר כי לא ידעו לשמור את הברכה, אדם שאין לו פרנסה מתפלל מעומק הלב, ואחרי שיש לו פרנסה כבר לא מתפלל מעומק הלב, אדם שהולך לרופא ואומר לו הרופא אין תרופה למחלה שלך מתפלל לקב"ה בכל כוחו, אבל כשרואה שה' שלח לו רפואה כבר לא מתפלל מעומק הלב, לכן גם כשיש לך ברכה אתה צריך להמשיך ולהתפלל כדי לשמר את הברכה, וכך עשה יעקב אבינו שלא אמר בגלל שהברכות אצלי אין לי מה לדאוג, כיוון שידע שכל ברכה שבאה לאדם היא על תנאי, ולכן כדי לשמור את הברכות הלך ללמוד בישיבה במשך ארבע עשרה שנה ורק לאחריהן ברח מארץ ישראל.

שלא להפסיד את הברכה

ומסופר שבזמן רבינו החפץ חיים היה יהודי אחד שלא זכה להיפקד בזרע של קיימא, והלך לכל הרופאים ואמרו לו שאין סיכוי שיהיו לו ילדים, ובא אותו יהודי לרבינו החפץ חיים ואמר לו - רבי, אני צריך ישועה גדולה, אמר לו רבינו החפץ חיים - חז"ל לימדו אותנו, (שבת קנא ב) כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, אתה זקוק שירחמו עליך מן השמים לכן תרחם על הבריות, יש לי עצה טובה בשבילך תחפש כמה ילדים יתומים ותביא אותם לבית שלך, ותרחם עליהם ותגדל אותן כמו הילדים שלך, וכשה' יראה כמה אתה מרחם עליהם אולי ירחם עליך ויעשה לך נס.

ואותו יהודי הלך לבית יתומים ולקח שלושה ילדים קטנים, והביא אותם לבית שלו והוא ואשתו דאגו להם וגידלו אותם ממש כמו הילדים שלהם, ואחרי כמה שנים האישה נפקדה ונולד להם בן, ואחרי עוד שנה נולד להם עוד בן ואחרי עוד שנה נולד להם עוד בן, וכבר היה קשה להם מאוד לגדל שישה ילדים קטנים, ואותו יהודי בא לחפץ חיים ואמר לו - רבי, קשה לי מאוד לגדל שישה ילדים קטנים, אני רוצה להוציא את היתומים מהבית שלי ואני אדאג

לקחת אותם למקום שידאגו להם מאוד, אמר לו החפץ חיים - אתה לא יכול להוציא אותם מהבית שלך, זכור כל הזמן שזכית להיפקד בבנים רק בזכותם, אבל אותו יהודי לא שמע לחפץ חיים והוציא את היתומים מביתו ושם אותם בבית יתומים, ובאותו לילה אחד מילדיו של אותו יהודי נחנק והיה במצב קשה מאוד עד שעמד למות, ומיד רץ אותו יהודי לחפץ חיים וא"ל החפץ חיים - אמרתי לך שאסור לך להוציא את היתומים מביתך כי רק בזכותם נולדו לך בנים, לך מהר תחזיר אותם וה' ירחם עליך, והלך והחזיר את היתומים והילד שנחנק התעורר וניצל ממוות.

ומכאן אנחנו לומדים שגם כשהשם יתברך עושה לאדם נס גדול, אסור לו אף פעם לשכוח שהנס בא לו בזכות שקיבל על עצמו איזו מצוה להתחזק בה, ואסור לו לזלזל במצווה שקיבל על עצמו, כי בשעה שיזלזל במצווה שקיבל על עצמו בשעת הצרה, הצרה חלילה יכולה לחזור וכשצרה חוזרת היא יותר קשה מן הראשונה.

להקדים תפילה לכל פעולה

"ויפגע במקום, וילן שם כי בא השמש, וייקח מאבני המקום וישם מראשותיו, וישכב במקום ההוא" (כח יא) ואומרת לנו התורה "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", ואומרת הגמרא במסכת חולין (צא ב) שלאחר שהגיע יעקב אבינו לחרן נצטער מאוד, ואמר - עברתי על מקום של בית המקדש שהוא מקום שהתפללו בו אבותיי אברהם ויצחק ולא התפללתי, שהרי ידע יעקב שאחד היסודות להצלחה בחיים היא התפילה וכמו שכותב החזון איש (קובץ אגרות א, כג) "והעיקר להקדים תפילה לכל דבר, ולצייר בעיניו כמו חי איך שהקב"ה שומע את שיח שפתו, ומאזין להגיון ליבו", ואמר יעקב - עכשיו אני הולך לישא אישה ולהקים בית, אבל לא התפללתי במקום שהתפללו בו אבותיי.

לכן אחרי שהגיע לחרן, התחיל לחזור בחזרה לארץ ישראל כדי ללכת למקום של בית המקדש ולהתפלל, ואומרת התורה שבשעה שיעקב אבינו התחיל לחזור בחזרה

צעד שלש פסיעות כדי לחזור, ומיד נעשה לו נס וקפצה לו הדרך והגיע ברגע אחד בדרך נס למקום של בית המקדש, והוא פירוש הפסוק 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה' שכבר הגיע לחרן, ואחר כך כתוב 'ויפגע במקום' שהוא המקום של בית המקדש, ואיך הגיע למקום של בית המקדש, הרי כבר אמרה התורה שיעקב יצא מארץ ישראל והגיע לחרן? אלא שלאחר שהגיע לחרן התחיל לחזור וקפצה לו הדרך.

ואומרת שמה הגמרא שכשהגיע יעקב אבינו למקום של בית המקדש "אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה? מיד בא השמש", שהיה אמצע היום והקב"ה ציווה על השמש לשקוע קודם זמנה, וכך יעקב אבינו נשאר לישון במקום של בית המקדש.

שלשה קפצה להם הארץ

הגמרא במסכת סנהדרין אומרת (צה א) "תנו רבנן שלשה קפצה להם הארץ, אליעזר עבד אברהם ויעקב אבינו ואבישי בן צרויה".

אליעזר עבד אברהם שאמר (כד מב) "ואבוא היום אל העין" היום יצאתי והיום באתי, יעקב אבינו כמו שאמרנו, והשלישי אבישי בן צרויה.

שאומרת שמה הגמרא על הפסוק (שמואל ב, כא טז) "וישבי בנוב אשר בילידי הרפה, ומשקל קינו שלש מאות משקל נחושת והוא חגור חדשה, ויאמר להכות את דוד", מאי וישבי בנוב (-למה הפסוק אומר שישבי ישב בנוב?), אמר רב יהודה אמר רב איש שבא על עסקי נוב, א"ל הקב"ה לדוד - עד מתי יהיה עוון זה טמון בידך על ידך נהרגה נוב עיר הכוהנים, ועל ידך נטרד דואג האדומי ועל ידך נהרגו שאול ושלשת בניו, רצונך יכלו זרעך או תימסר ביד אויב, אמר לפניו - ריבונו של עולם, מוטב אמסר ביד אויב ולא יכלה זרעי, יומא חד נפק לשכור בזאי (-יום אחד יצא דוד לצוד חיות ועופות), אתא שטן ואדמי ליה כטביא, פתק ביה גירא ולא מטייה, משכיה עד דאמטייה לארץ פלשתים (-בא השטן ונדמה לו כצבי, ירה בו דוד חץ ולא השיגו, ומשך אותו השטן באופן זה, עד שהביאו לארץ פלשתים), כדחזייה ישבי בנוב,

אמר היינו האי דקטליה לגלית אחי (-כשראה אותו ישבי שהיה אחיו של גלית, אמר - הנה זה שהרג את גלית אחי), כפתיה קמטיה אותביה ושדייה תותי בי בדייא (-כפת אותו ושם אותו תחת בד שמועכין בו זיתים, וישב עליו למעכו), אתעביד ליה ניסא, מכא ליה ארעא מתותיה (-נעשה לו נס ונתרככה הארץ תחתיו, ולא ניזוק), היינו דכתיב (תהילים יח לז) 'תרחיב צעדי תחתי ולא מעדו קרסולי'.

ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה (-אותו היום בין השמשות של ערב שבת היה), אבישי בן צרויה הוה קא חייך רישיה בד' גרבי דמיא, חזינהו כתמי דמא (-ואבישי בן צרויה חפף את ראשו בארבעה סאין של מים, וראה בהם כתמי דם), איכא דאמרי אתא יונה איטריף קמיה (-ויש אומרים שבאה יונה, והייתה טורפת ומחבטת עצמה לפניו, והומה ומצטערת), אמר - כנסת ישראל ליונה אימתילא (-נמשלה ליונה) שנאמר (תהילים סח יד) 'כנפי יונה נחפה בכסף', שמע מינה דוד מלכא דישראל בצערא שרי (-כנראה שדוד מלך ישראל שרוי בצער), אתא לביתיה ולא אשכחיה (-בא לביתו ולא מצאו), אמר - תנן, אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו, בשעת הסכנה מאי (-האם בשעת הסכנה מותר?), אתא שאיל בי מדרשא, אמרו ליה בשעת הסכנה שפיר דמי (-בא לבית המדרש ושאל והתירו לו), רכביה לפרדיה וקם ואזל, קפצה ליה ארעא (-רכב על הפרד של המלך וקפצה לו הארץ), ... כד חזייה ישבי בנוב, אמר השתא הוו בי תרין וקטלין לי (-כשראה אותו ישבי בנוב אמר - עכשיו שהם שנים הם יהרגו אותי), פתקיה לדוד לעילא ודץ ליה לרומחיה, אמר ניפול עלה ונקטל (-זרק את דוד למעלה באוויר ונעץ את הרומח תחתיו כשחודו כלפי מעלה, ואמר בליבו ייפול דוד על הרומח, וייהרג), אמר אבישי שם, אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא (-אמר אבישי את השם המפורש, והעמיד את דוד בין השמים לארץ).

חובת ההשתדלות

יעקב אבינו שהוא המובחר שבאבות

נתן לו הקב"ה הבטחות גדולות, וכמו שנאמר בפסוק (כח טו) "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת, כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך", והבטיח לו הקב"ה שממנו יצא העם הנבחר, וממנו יצאו שנים עשר השבטים שהם יקבלו את התורה.

ואומר הגר"מ רובמן זצ"ל בספרו זכרון מאיר (ויצא), שאם יעקב אבינו אחרי שהגיע לחרן לא היה מתחיל לחזור בחזרה להתפלל, לא היה עושה לו הקב"ה קפיצת הדרך, ולא היה הקב"ה מתגלה אליו ולא היה זוכה לכל הברכות הגדולות הללו, וכך אומר המדרש (שה"ש רבה ה ב) "רבי יסא אמר, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, בני, פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרוניות נכנסות בו", שהקב"ה ברא את העולם בצורה כזאת שאדם חייב לעשות השתדלות על מנת לקבל את הברכה שנפסקה לו, ואם לא יעשה השתדלות גם אם נגזר עליו ברכה מן השמים הברכה לא תגיע אליו.

והקב"ה לא מבקש מהאדם דברים גדולים אלא רק דברים קטנים, שברגע שהאדם עושה השתדלות ואפילו דבר קטן, כבר יש מקום לברכה על מה לחול והקב"ה מברך אותו, כיוון שאין הברכה חלה על כלי ריק.

וכן כותב כיו"ב הכלי יקר (בראשית כז כח) "כמ"ש רז"ל (ספרי ראה טו יח) יכול אפילו יושב ובטל, ת"ל בכל אשר תעשה. לכך נאמר ויתן, ר"ל אחר שעשית כבר כל אשר היה בכחך לעשות, אז גם ה' יתן לך מאוצרו הטוב, כמ"ש (תהלים פה יב) 'אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, גם ה' יתן הטוב' וגו'. כי מתחילה צריך אתה לעשות פעולתך".

וכן אנו רואים בפרשת השבוע על הפסוק (כח יא) "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא", ופרש"י - עשאן כמין מרזב סביב לראשו שהיה ירא מפני חיות רעות, ושואלים חז"ל וכי אבנים אלו סביב ראשו יכולות להצילו מחיות רעות? אלא שיעקב אבינו בא ללמדנו שעל האדם מוטלת החובה לעשות השתדלות והשאר יבוא מן השמים,

ובשעה שעשה השתדלות כבר לא נחשב שהוא סומך על הנס.

המדרש (תנחומא שמות טו) אומר שמשה זכה להוריד את התורה ולהיות המנהיג של עם ישראל, בזכות שכשהיה במדבר וראה שיח קוצים בוער באש ואינו נשרף אמר (שמות ג ג) "ויאמר משה, אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה", ר' יוחנן אומר שעיקם את ראשו וריש לקיש אומר שצעד שלושה צעדים, והתגלה אליו המלאך וא"ל אתה תהיה המנהיג של עם ישראל ובני ישראל יצאו ממצרים רק על ידך, ואתה תוריד את התורה מן השמים לעם ישראל.

ואיך יכול להיות שבשביל דבר קטן כזה זכה משה רבינו לדברים כל כך גדולים? אלא ללמד אותנו שהקב"ה מבקש מאיתנו רק דברים קטנים, ואדם עושה השתדלות והקב"ה מברך אותו מן השמים, כי כדי שיהיה מקום לברכה על מה לחול האדם צריך לעשות מעט השתדלות.

עד היכן חובת ההשתדלות?

וחובת ההשתדלות היא עד היכן שידו מגעת, כמו בתיה בת פרעה (ע' שמות ב ה) שאף על פי שראתה שהתיבה רחוקה ממנה הושיטה את היד שלה לכיוונה, ולא אמרה בשביל מה אני אושיט את היד הרי לא יעזור שאני אושיט את היד, אבל בתיה בת פרעה לא אמרה כך אלא היא הושיטה את ידה והקב"ה עשה לה נס והתארכה היד שלה עד התיבה, ומכאן אנו למדים שגם כשניראה לאדם שלא הגיוני שההשתדלות שלו תועיל, בכל זאת יעשה את המוטל עליו וישאיר את השאר לבורא עולם.

בלתי לה' לבדו

המדרש (ב"ר נ ט הובא ברש"י בראשית יט כב) אומר שהמלאכים שהתפארו בדבר שלא שייך להם, ואמרו (יט יג) "כי משחיתים אנחנו את המקום", נענשו שלא עלו בחזרה לשמים במשך מאה שלושים ושמונה שנה, מזמן אברהם עד זמן חלום יעקב ורק אז עלו לשמים, ואלו המלאכים שעליהם נאמר שעלו בסולם בחלומו

של יעקב, כדי ללמד אותנו שלא להתפאר לעולם גם במה שנראה שאתה עשית, כי אתה בלי הקב"ה לא יכול לעשות כלום.

יעקב יצא או הלך?

נאמר בפסוק 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ושואל המגיד מדובנא (בספר אוהל יעקב ויצא כן שואל הבית הלוי) לכאורה יש כאן כפילות ומפני מה כתוב גם ויצא וגם וילך, הרי אם הוא יצא הוא גם הלך?

אלא אומר המגיד מדובנא, משל למה הדבר דומה לילד אחד שהתייתם מאמו, ואבא שלו התחתן עם אישה אחרת, והאימא החורגת הייתה מצערת את הילד ולא דואגת לו, וכשגדל הבן והגיע הזמן של אותו בן להתחתן, לקח האבא את הבן ויצאו לדרך לחתונה, ובאמצע הדרך הבן שואל את העגלון - כמה כבר התרחקנו מהעיר? והאבא היה שואל את העגלון - בעוד כמה זמן אנחנו מגיעים לחתונה? ולמה האבא שאל שאלה אחת והבן שאל שאלה אחרת? אלא בגלל שהבן עניין אותו כמה זמן כבר התרחקנו מהעיר, כי כבר חיכה לרגע שיתרחק מאותה אימא חורגת שהייתה מצערת אותו, אבל האבא שעניין אותו שבנו עומד להתחתן חשוב לו עוד כמה זמן יגיעו למקום השמחה.

והנמשל הוא, שיש אדם שיוצא מהמקום כי רע לו במקום הזה, ומכיוון שרע לו כאן כבר לא חשוב לו לאן ללכת העיקר לצאת מהמקום הרע שבו הוא נמצא, אבל יש אדם שטוב לו במקומו אבל מכיוון שצריך להגיע למקום מסוים הוא צריך לצאת מהמקום.

וכאן באה התורה ללמדנו, שיעקב אבינו היו לו שתי סיבות ללכת, סיבה אחת בגלל שעשיו הרשע מבקש להרגו, ומקיים את ציווי אמו לברוח מבאר שבע, וזה בחינת 'ויצא', וסיבה שנייה לקיים מצוות אביו שציווהו לקחת לו אישה מבנות לבן דודו וזה בחינת 'וילך'.

בחלום יעקב נרמזו כל הגלויות

"ויחלום, והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי

אלוקים עלים וירדים בו" (כח, יב) התורה מספרת על חלומו של יעקב אבינו, "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו".

ואומר המדרש (ויק"ר כט ב) שחלומו של יעקב אינו סתם חלום, אלא בא הקב"ה להראות ליעקב את כל מה שיהיה לעם ישראל עד ביאת המשיח.

והוא שעתידין בני ישראל ללכת ארבע פעמים בגלות, גלות בבל גלות פרס גלות יוון וגלות אדום, וכל עם יש לו שר בשמים הממונה עליו, וראה יעקב את המלאכים שהם השרים הממונים על הגויים עולים בסולם, והוא סימן שהם ימשלו על עם ישראל, וראה אותם יעקב אחר כך יורדים ונרגע, אבל המלאך של אדום ראה אותו יעקב עולה ועולה ולא יורד, ודאג יעקב עד שא"ל הקב"ה אל תירא יעקב כי גם אותו אני אוריד וכמו שאומר הנביא (עובדיה א, א-ד) "חזון עבדיה כה אמר ה' אלוקים לאדום, שמועה שמענו מאת ה' וציר בגוים שולח קומו ונקומה עליה למלחמה: הנה קטן נתתיך בגוים, בזוי אתה מאד: זדון לבך השיאך שכני בחגווי סלע מרום שבתו, אמר בלבו מי יורידני ארץ: אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך משם אורידך נאם ה'", ויתקיים בו הפסוק (עובדיה א כא) "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והייתה ליהוה המלוכה".

להפוך גשמיות לרוחניות

והתורה הקדושה מספרת לנו על חלומו של יעקב אבינו (כח יב) "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו".

מחלומו של יעקב אבינו באו רבותינו זיכרונם לברכה ולמדו דבר גדול מאוד שהוא היסוד לכל עבודת השם, אנו רואים בתורה שאברהם אבינו פעל כל חייו לקרב את בני אדם לדרך האמונה בבורא עולם מתוך הגשמיות, על ידי שעסק במידת החסד בהכנסת אורחים, והיה מאכיל ומשקה בני אדם וכך היה מקרב אותם להכיר את האמונה בבורא עולם, לעומת זאת יצחק אבינו לא עסק כלל בגשמיות אלא עסק רק

ברוחניות, שיצחק אבינו היה עולה תמימה שמסר את כל כולו ונעקד על גבי המזבח, ויעקב אבינו בא לחבר ולקשר בין מידתו של אברהם אבינו שפעל מתוך הגשמיות, לבין מידתו של יצחק אבינו שעסק כולו רק ברוחניות, והוא הסולם המוצב ארצה שרגליו נמצאות בארץ אבל ראשו מגיע השמימה, ויעקב אבינו הוא הסולם שמחבר בין הרוחניות לגשמיות.

ויעקב אבינו בא ללמד אותנו שגם כשאדם עוסק בגשמיות ובענייני העולם הזה, אם המחשבה שבראש היא בדברים רוחניים יש לו כח לקחת דבר גשמי ולהפוך אותו לדבר רוחני, וכך יעקב אבינו חיבר בין העולם הגשמי לעולם הרוחני.

היסוד של היהדות הוא שהדרך לזכות בקדושה היא לא על ידי שמתנתקים מכל חיי העולם הזה, אלא להיפך על ידי שמחדירים את הקדושה לתוך החיים הגשמיים, ועל ידי שמחברים את הגשמיות עם הרוחניות וזוכים לקדש את הגשמיות, אבל לעומת זאת אצל הגויים תפיסת הקדושה משמעותה התנזרות מכל חיי העולם הזה, ואדם המבקש להיות קדוש נדרש להסתגר במנזר, אבל אצל עם ישראל להיפך, התורה הקדושה מלמדת אותנו שהמושג של קדושה משמעותה להחדיר את הקדושה בתוך הגשמיות ולקדש את החומר, וכמו שראינו סיפורים על אנשים שאכלו משיירי סעודתו של צדיק ונרפאו על ידי כך ממחלתם, משום שהצדיק הפך את החומר ממנו היה עשוי המאכל לרוחני, על ידי שחשב שהוא אוכל אותו על מנת לקיים את רצון הבורא.

וכתב השל"ה הקדוש (ויצא תורה אור יד), שהסולם רמז לאדם בזה העולם, שהסולם הוא "מוצב ארצה", והאדם נברא מהארץ, עפר הוא ואל עפר ישוב, אך "ראשו מגיע השמימה" שיש בו חלק רוחני, "וייפח באפיו נשמת חיים", והאדם - על ידי ה"נשמת חיים" יכול "להגיע השמימה", ולהיות אדם שאינו מבחינת אדמה, אלא בחינת "אדמה לעליון", לכל אדם יש את הכח לקחת דבר הגשמי, לעבד אותו לבררו ולכוונו אל הקדושה.

יעקב אבינו היה איש תם יושב אהלים, וכל ימיו עסק רק ברוחניות

ורק בלימוד תורה, ועכשיו יעקב אבינו נאלץ לעזוב את ארץ ישראל וללכת לארץ חרן, ששם היה מרכז העבודה זרה בעולם.

ולכן כשהקב"ה התגלה ליעקב בחלום הראה לו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, על מנת לרמוז ליעקב שגם עכשיו שאתה הולך ללבן ושם תתעסק בעניינים גשמיים, אם המחשבה שלך תהיה קדושה אתה תהפוך את כל הגשמיות לרוחניות.

ומהחלום של יעקב אבינו אנו יכולים ללמוד איך להתנהג בעולם הזה בצורה הכי טובה שיש, שכל אחד מאתנו הוא סולם מוצב ארצה שאוחז בעולם החומרי והארצי, אך ראשו מגיע השמימה ובפנימיות הוא חי בעולמות עליונים.

שהקב"ה ברא את האדם בעולם הזה, והעולם הזה הוא עולם גשמי, וכדי להתקיים האדם מוכרח להתעסק בגשמיות וחייב לאכול ולשתות וחייב לעבוד כדי שיוכל להתפרנס, ורצה הקב"ה שניקח את הגשמיות של העולם הזה ונקדש אותה ונעלה אותה למעלה לדרגה יותר גבוהה.

האדם מונח היכן שמחשבתו נמצאת

רבינו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב כותב, שבמקום של המחשבה של האדם שם הוא נמצא, ויכול להיות שאדם יעסוק כל היום בלימוד תורה ובתפילה אבל מחשבתו נמצאת במקום אחר לגמרי, ולעומת זאת יכול להיות אדם שעוסק בענייני העולם הזה אבל גם כשעוסק בענייני העולם הזה מחשבתו כל הזמן דבוקה בבורא עולם.

שהרי אם אדם נמצא בתוך אולם שמחות ויש שם שמחה גדולה של חתונה, אבל באותו זמן המחשבה של אותו אדם שקועה בצער גדול על כל הצרות שלו, בוודאי שלא יוכל ליהנות ולשמוח בחתונה, כי הוא שקוע במחשבות של צער ועצבות, רואים אנו שאפילו שבמציאות הוא נמצא במקום של שמחה וכולם שמחים, אם המחשבה שלו במקום אחר הוא נמצא איפה שהמחשבה שלו.

ויש כח למחשבה של האדם לקחת דבר גשמי ולהפוך אותו לרוחני, ולכן אם אדם מחשבתו כל הזמן על

רוחניות על אמונה בבורא עולם ועל קיום התורה והמצוות גם כשהוא ישן הוא מקבל שכר, כי מחשבתו לישון כדי שיהיה לו כח ללמוד תורה ולהתפלל ולקיים מצוות.

רבינו צבי אלימלך מדינוב בספרו בני יששכר (דרך עדותיך יהושע סוף אות ט) אומר, שכתוב בפסוק (יהושע א ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה", ולכאורה איך יתכן שאדם יהגה בתורה יומם ולילה בלא הפסק הרי ישנם דברים הכרחיים שחייב לעשותם?

אלא העניין הוא שהואיל ולפי המציאות צריך האדם לעבוד למחייתו וצריך להתעסק בשאר צרכיו, אבל אם גם כשעוסק בענייני החומר והגשמיות מחשבתו על אהבת ה' ועל האמונה בבורא עולם, גם שעת האכילה והעסק בשאר דברים גשמיים נחשב לו כלימוד תורה.

וכך הפירוש 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיך', כלומר גם כשאתה עוסק בדברים גשמיים כמו לאכול ולדבר בענייני משא ומתן ניחשב ללא ימוש, על ידי שתקיים 'והגית בו' על ידי שיחשוב כל הזמן שעושה זאת לצורך התורה.

הגמרא במסכת ברכות (ה ב) מספרת "רב אידי אבוה דרבי יעקב בר אידי הוה רגיל דהוה אזיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא בבי רב (-היה רגיל ללכת ללמוד תורה פעמיים בשנה בבית רב, והיה אורכת לו הדרך שלושה חודשים כל צד, כך שלמעשה היה לומד יום אחד בכל חצי שנה, וכל שאר השנה היה מבלה בדרכים), והוו קרו ליה רבנן בר בי רב דחד יומא (-והיו החכמים מכנים אותו בכינוי 'בן ביתו של רב ליום אחד'), חלש דעתיה (-וחלשה מכך דעתו של רב אידי) קרי אנפשיה (איוב יב ד) 'שחוק לרעהו אהיה' וגו', א"ל ר' יוחנן במטותא מינך לא תעניש להו רבנן (-ביקש ממנו רבי יוחנן שלא יקפיד עליהם שלא ייענשו בשל כך), נפק (-יצא) ר' יוחנן לבי מדרשא ודרש (ישעיה נח ב) 'ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון', וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו? אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפי' יום אחד בשנה, מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה", ואומר

אור החיים הקדוש שמכאן רואים שאפילו שלמד תורה רק יום אחד, מכיוון שהלך בשביל ללמוד תורה ומחשבתו הייתה על התורה נחשב שכל הזמן הזה למד תורה.

וכן אמרו חז"ל בגמרא במסכת שבת (ל א) שדוד המלך שאל את הקב"ה מתי הוא ימות וכמו שנאמר בפסוק (תהלים לט ה) שדוד המלך ביקש "הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני", ואמר לו בשבת תפטר מן העולם, והיה דוד בכל שבת לומד תורה ומלאך המוות לא היה יכול להתקרב אליו, וכי דוד המלך לא הפסיק לאכילה ושתיה או לישון מעט? אלא מכיוון שכל מחשבתו הייתה בתורה, גם הדברים הגשמיים נחשבו לו כלימוד תורה.

מי ראוי לברכות

יצחק אבינו בתחילה רצה לתת את הברכות לעשיו, והסיבה לכך כי יצחק סבר שיעקב הוא עסוק רק בלימוד התורה ואין לו עסק בעניינים גשמים, וכל הברכות הן על דברים גשמים כמו שכתוב (כז כח) "ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש", אבל רבקה אמנו חלקה על יצחק וסברה שגם שיעקב עסוק בלימוד תורה, אבל על ידי שגם כשמתעסק בענייני גשמיות המחשבה שלו תהיה בקדושה, הוא יהפוך את הגשמיות לרוחניות.

יעקב הלך ללמוד איך להפוך גשמיות לרוחניות

המדרש (ב"ר סח ה) אומר שאחרי שיעקב קיבל את הברכות מיצחק, לפני שברח לחרן הלך ללמוד תורה בישיבה של עבר במשך ארבע עשרה שנים, ושואלים חז"ל מה בא רש"י לחדש לנו שיעקב אבינו לומד תורה הרי יעקב אבינו כל חייו למד תורה ולא רק ארבע עשרה שנים?

אלא אומרים חז"ל שיעקב כל חייו למד תורה איך לעבוד את השם ברוחניות, אבל אחרי שיעקב קיבל את הברכות מיצחק שכל ברכתו היא על השפע של העולם הזה, הלך ללמוד איך לעבוד את השם מתוך התעסקות בגשמיות.

ולכן המדרש מדגיש שבארבע

עשרה השנים הללו נטמן יעקב בבית עבר ולא מזכיר את שם, כי בית מדרשו של שם עסק בשמותיו של הקב"ה שזו עבודת השם ברוחניות, ובית מדרשו של עבר עסק איך מעבירים ולוקחים את הגשמיות והופכים אותה לרוחניות.

ולאורך כל הדורות יהודים היו מתעסקים בגשמיות, אבל הבינו מה העיקר ומה הטפל וידעו שהעיקר היא עבודת השם, וגם כשעסקו בענייני העולם הזה המחשבה שלהם הייתה קדושה, ולכן בדורות הקודמים אפילו יהודי פשוט היה זוכה לגילוי אליהו הנביא, כי כל הזמן המחשבה שלהם הייתה על הקב"ה.

התורה מספרת באריכות על יעקב אבינו, ועל הליכתו מבאר שבע ובאיזה מקום ישן, והדיבורים שדיבר עם רחל ואיך שהיה רועה צאנו של לבן ותחבולותיו שעשה עם המקלות, להראות שאע"פ שעסק בגשמיות אבל ראשו ומחשבתו הייתה שקועה בעולמות העליונים, בבחינת סולם המוצב ארצה אבל ראשו מגיע השמימה שבמחשבתו הוא דבוק למעלה בשמים.

אומר רבינו הקדוש מרופשיץ זיע"א, שאם ניקח את השם של יעקב ונפריד בין האות יוד לשאר תישאר המילה עקב, שהוא המקום הנמוך ביותר והוא מסמל את הגשמיות ועניני העולם הזה, והאות יוד מסמלת את הרוחניות שהיא האות הראשונה בשמו של בורא עולם, ויעקב אבינו בא ללמד אותנו שאם המחשבה של האדם מונחת בקדושה, הוא יכול להפוך את הגשמיות לרוחניות.

ובסופו של דבר אחרי שיעקב קיבל הברכות הקב"ה התגלה ואמר ליצחק שיעקב הוא הראוי לקבל את הברכות ולא עשיו.

המחשבה היא הקובעת

בספר מגיד חדשות (ח"ט עמ' קז) מסופר על שני אנשים צדיק ורשע שנפטרו באותו הזמן ושאלו את הצדיק מה מעשיך וסיפר כל מה שעשה וקצבו לו גן עדן ושכר גדול על הכל גם על הזמן שישן ואכל ושתה וכו', והרשע שמח ואמר לעצמו אמנם לא למדתי תורה ולא התפללתי, אבל אכלתי הרבה וישנתי הרבה, ואני רואה

שכאן בשמים משום מה משלמים על כך שכר גדול, וכשפנו אליו בית דין של מעלה ושאלוהו על מעשיו, אמר להם - אני העברתי את כל ימי חיי בשינה אכילה ושתיה, וכעת אמרו לי את השכר המגיע לי על כך, אמרו לו - אתה מיורשי גיהינום, אמר להם - וכי יש כאן איפה ואיפה? הרי הצדיק שהיה לפני קיבל שכר גם על אכילתו ושנתו, ומדוע ייגרע חלקי? ענו לו - שוטה שבעולם, הצדיק הזה כשאכל וישן כל מחשבתו הייתה שאוכל וישן על מנת לאצור כח לקיים את רצון הבורא, ואילו אתה כל מחשבתך הייתה לצורך עצמך, לכן הוא מקבל שכר על אכילתו ושנתו כאילו למד אז תורה, ואילו אתה יורש גיהינום.

הוויתור של רחל

ובהמשך הפרשה התורה מספרת "ויאהב יעקב את רחל, ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה" (כט, יח) ויעקב אבינו היה אצל לבן חודש ימים, ואחרי חודש ביקש יעקב מלבן שרוצה להתחתן עם רחל, ואמר לו לבן תעבוד בשבילי במשך שבע שנים ואני אתן לך את הבת שלי רחל לאישה, ואחרי שבע שנים כשבא יעקב וביקש להתחתן עם רחל אמר לו - כן בסדר גמור, ויעקב ידע שלבן הוא רמאי ונתן לרחל שלושה סימנים, ולבן החליף את רחל בלאה וכשראתה רחל שאבא שלה החליף אותה בלאה, אמרה רחל עכשיו יעקב ישאל אותה מה הסימנים והיא תתבייש, והלכה וגילתה ללאה את הסימנים כדי שלא תתבייש, ואחר כך יעקב אבינו אמר ללבן - למה רימית אותי? אמר לו לבן - אצלנו לא נותנים את הצעירה קודם הבכירה, ואמר לו יעקב - אני אעבוד עוד שבע שנים בעבור רחל, ועבד יעקב עוד שבע שנים והתחתן גם עם רחל.

צריך לדעת איך לענות

ורחל אמנו הייתה עקרה, ואמרה ליעקב (ל א) "הבה לי בנים, ואם אין מתה אנכי", ואומרת התורה (ל ב) "וייחר אף יעקב ברחל, ויאמר התחת אלוקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן", יעקב כעס על רחל ואמר לה - וכי אני בורא עולם שמונע ממך פרי בטן? אומר המדרש (ב"ר עא ז), אמר לו הקב"ה ליעקב - וכי כך עונים

את המעוקות? חייך שכל בניך יעמדו לפני בנה, שאפילו אם אתה צודק כשהאישה בצער אל תצער אותה יותר, לכן הקב"ה גלגל שכל השבטים ירדו למצרים וישתחוו לבנה של רחל ליוסף הצדיק.

מידה כנגד מידה

ואומר המדרש (הובא ברש"י ל ג), שאמר יעקב לרחל יש לי עצה טובה בשבילך, תלמידי מהסבתא שלי שרה שגם היא הייתה עקרה, ועל ידי שהכניסה את השפחה שלה שתתחתן עם אברהם אבינו וזיכתה אותה בבן, מיד אחר כך הקב"ה נתן בן לשרה, ומיד רחל הכניסה את בלהה שפחתה שתתחתן עם יעקב אבינו, ונולדו לבלהה שני בנים, וכשראתה לאה כך הכניסה לאה גם את השפחה שלה זילפה שתתחתן עם יעקב אבינו ונולדו לה שני בנים, ואחר כך גם רחל אמנו נהייתה מעוברת ונולד לה יוסף.

ושואלים חז"ל הלא רחל אמנו הייתה צדקת גדולה, וכמו שמסופר בתורה שאפילו שבמשך שבע שנים חיכתה להינשא ליעקב אבינו, בכל זאת כדי שאחותה לאה לא תבוש מסרה לה את הסימנים, ואם כן מדוע כל מעשיה הטובים לא עמדו לה להיפקד בבנים, ורק ע"י שהכניסה את שפחתה בלהה שתינשא ליעקב אבינו מיד נפקדה בבן?

אלא אומרים בעלי המוסר שרחל אמנו הייתה עקרה ולא הייתה ראויה להיפקד בבנים, אמר לה יעקב אבינו אף על פי שיש לך הרבה מעשים טובים כדי להיפקד בבנים יש לך רק דרך אחת, והיא "מידה כנגד מידה" שתכניסי את שפחתך לתוך ביתך ותזכי אותה ללדת בן וכך תזכי להיפקד בבנים, וכך היה שמיד שהכניסה את צרתה לתוך ביתה "ותלד רחל בן ליעקב".

רואים אנו את כוחה של מידה כנגד מידה שאם רוצה האדם לזכות לברכה גדולה משמים, יפעל מידה כנגד מידה וכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים.

בשעה שמודים על העבר צריך לבקש על העתיד

"ותהר עוד ותלד בן, ותאמר הפעם

אודה את ה', על כן קראה שמו יהודה, ותעמד מלדת" (כט לה) והתורה הקדושה אומרת לנו שבהתחלה נולדו ללאה ארבעה בנים, ראובן שמעון לוי ויהודה, ואחרי שנולד יהודה נעשתה לאה עקרה שנאמר 'ותעמוד מלדת', והוא כפי מובא בשם הרה"ק החוזה מלובלין, שבשעה שאדם בא להודות להקב"ה על העבר, צריך גם לבקש על העתיד מיד באותו זמן, ואם לא עושה כן מיד נחסמת לו הברכה מן השמים, ובשעה שנולד יהודה אמרה לאה 'הפעם אודה את ה" ולא ביקשה על העתיד, ואחר כך לאה הצטערה והתחילה להתפלל לקב"ה, והקב"ה שמע את התפילה של לאה עד שנולדו ללאה שישה בנים, ולזה אמרו רבותינו זיכרונם לברכה 'נותן הודאה על העבר ותיכף צועק על העתיד'.

והמדרש אומר שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם, אצל בשר ודם שעשה לך טובה ואתה צריך ממנו עוד טובה, כשאתה בא להודות על העבר לא יפה שתבקש עוד טובה, כי נראה שאתה מודה על הטובה רק בגלל שאתה צריך עוד טובה, אבל אצל בורא עולם לא כך, אלא בשעה שאתה מודה על העבר מיד תבקש גם על העתיד, כמו שנאמר למה נסמכה מודים לשים שלום, לומר לך שמיד כשאתה מודה על העבר תבקש על העתיד, ולכן לאה נעשתה עקרה כי לאה קראה לבן שלה יהודה והודתה על העבר ולא ביקשה על העתיד, וכשראתה רחל כך כשנולד יוסף היא לא רק הודתה על העבר אלא גם ביקשה על העתיד, וקראה שם בנה יוסף שיוסף ה' לי בן אחר, ובאמת זכתה ללדת בן נוסף את בנימין.

ולכן כשתינוק נולד, מברכים אותו כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה ולמצוות לחופה ולמעשים טובים, וכן חתן וכלה מברכים אותם שיזכו לבנים זכרים וכדו', ולא רק מודים על הקיים אלא גם מבקשים על העתיד.

ובזה אמרתי לפרש, למה נאמר (שמות טו, א) "אז ישיר משה" בלשון עתיד, ולא כתוב "אז שר משה", כי משה רבינו כששר לה' על כל הניסים שהיו בקריעת ים סוף, התכוון גם להודות וגם לבקש על העתיד, וכן מצינו שתקנו חז"ל בתפילת מודים דרבנן שאומרים "ברכות והודאות וגו'

על שהחייתנו וקיימתנו", ומסיימים שם על העתיד ואומרים "כן תחיינו ותקיימנו" וכו'.

היא דנה דין בעצמה

ואחר כך אומרת לנו התורה שלאה הייתה מעוברת בבן שביעי, וכשלאה ראתה ברוח הקודש שיש לה עוד בן, התפללה להקב"ה - רבש"ע, אני יודעת שיעקב צריך להעמיד שנים עשר שבטים, ואם עכשיו ייוולד לי בן רחל אחותי תהיה פחותה מהשפחות, שלשפחות היו שני בנים ולרחל יהיה רק בן אחד, לכן בבקשה ממך רבש"ע שהעובר ייהפך לבת, ותזכה את רחל בעוד בן כדי שלא תהיה אחותי רחל פחותה מהשפחות, והקב"ה קיבל את התפילה של לאה ונולדה לה בת, וקראה את שמה דינה כי היא דנה דין בעצמה, היא דנה את הדין בעצמה שהעובר ייהפך לבת. (ברכות ס.).

מי שנותן מקבל כפול

כתוב במדרש שכל מי שנותן משלו לחברו הקב"ה מחזיר לו ברכה כפולה מן השמים, שלאה התפללה שהבן ייהפך לבת וכך תזכה רחל בעוד בן, ודינה בא שכם בן חמור וטימא אותה ונולדה מכך בת וקראו לה אסנת, ויעקב אבינו כתב לה קמיע ושלח אותה למצרים, וכשיוסף הצדיק ירד למצרים היו בנות מצרים באות לראות את פניו של יוסף הצדיק שהיה יפה תואר, והיו זורקות על יוסף את התכשיטים שלהם על מנת שיביט בהן, וגם אסנת הבת של דינה זרקה את התכשיט שלה על יוסף, וראה יוסף בתוך התכשיט קמיע פתח את הקמיע וראה את כתב ידו של יעקב אבינו, אמר יוסף זאת מזרעו של אבא ועמד והתחתן יוסף עם אסנת, ונולדו לו שני בנים אפרים ומנשה.

וכשיעקב אבינו עמד להיפטר מן העולם, בירך את אפרים ומנשה ואמר - (מח ה) "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי", ואפרים ומנשה היו הנכדים של דינה הבת של לאה, שאמר לה הקב"ה את וויתרת לרחל אחותך ונתת לה שבט אחד, את תזכי שמהבת הזו יצאו שני שבטים, שכל מי שנותן משלו לחברו זוכה לברכה כפולה מן השמים, לכן מדינה יצאו לא שבט אחד אלא שנים, אפרים

ומנשה.

אין אדם נוגע במוכן להברו אפילו כמלוא נימה

כתוב בפרשה (לא יג) "קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך" ואחרי ארבע עשרה שנה שהיה יעקב אבינו בביתו של לבן, נגלה הקב"ה ליעקב אבינו ואמר לו (לא יג) "קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך", והתורה מספרת לנו שלבן ניסה לגנוב ולרמות את יעקב אבינו והחליף את תנאו ומשכורתו של יעקב אבינו מאה פעמים, אבל הקב"ה רצה שליעקב אבינו תהיה ברכה גדולה, וכך בסופו של דבר כל מה שניסה לבן לרמות ולהפסיד את יעקב אבינו לא הצליח, ואומר המדרש (ב"ר עג, י) שהמלאכים היו מביאים את הצאן מהעדר של לבן לעדר של יעקב, כי אף אחד לא יכול לעכב ברכה מאדם אם נגזר עליו מן השמים שיקבל ברכה.

ולומדים אנחנו מכאן דבר גדול מאוד, שמה שמגיע לאדם מבורא עולם הוא יקבל, ואף אדם בעולם לא יכול לעכב ברכה שאדם צריך לקבל, ואפילו אם אדם רואה שבא אדם אחר ומנסה להזיק לו ומנסה לקלקל לו בפרנסה, דע לך שאם מגיעה לך ברכה מן השמים אף אחד לא יכול לעכב, ואפילו אם נראה לאדם שאיזה אדם גרם לו הפסד, דע לך שאם נסגרה לך דלת אחת ומגיע לך ברכה, הקב"ה פותח עשר דלתות ממקום אחר.

וכן אנו רואים בגמרא במסכת שבת (קיט א) שמספרת על יוסף מוקיר [מכבד] שבת שהיה לו שכן נוכרי שהיה עשיר גדול, אמרו לו החוזים בכוכבים לעשיר - כל נכסיך יעברו אל שכנך יוסף, והנכרי שלא רצה שחזיונם יתקיים, הלך ומכר את כל נכסיו וקנה תמורתם מרגלית יקרה מאוד, והכניס את המרגלית בכובע שעשה לעצמו, וחשב לעצמו שכך ישמור על עשרו. פעם אחת עבר ליד הנהר ונשבה הרוח והפילה את כובעו לנהר, ושם היה דג שבלע את המרגלית, ובאו דייגים ודגו את הדג הזה והביאו אותו אל השוק, והיה זה בערב שבת כשכולם כבר קנו את כל צרכם לשבת, ולא ידעו הדייגים מה לעשות עם הדג ולמי ימכרו אותו.

אמרו לדייגים לכו מכרו אותו ליוסף מוקיר שבת, שוודאי יקנה ממכם את הדג לכבוד שבת, ובאמת הביאו ליוסף את הדג והוא קנה אותו, וכשפתח את בטן הדג גילה את היהלום שבלע הדג, ומכר אותו והרוויח הון עתק. לאחר מכן פגש אותו זקן אחד (אליהו הנביא) ואמר לו, מי שלווה לכבוד שבת השבת פורעת לו חובו.

ולומדים אנחנו מדברי הגמרא שאם נגזר על אדם ברכה, אף אחד בעולם לא יכול לעכב אותה ממנו, ואפילו שיעשה כל מה שיוכל כדי להרחיק את הברכה מאיזה אדם, בסוף יתברר שלא רק שלא הרחיק ממנו את הברכה אלא קירב לו אותה, כמו אותו גוי שברגע ששמע מהחוזים בכוכבים שכל ממונו ילך ליוסף מוקיר שבת, הלך ומכר את כל נכסיו וקנה בהם אבן יקרה, אבל הקב"ה עשה שדווקא המעשה הזה קירב את הברכה, שבקלות יזכה אותו יהודי בכל נכסיו.

אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח

הגמרא מספרת (סוכה נג א) על שלמה המלך שהיה החכם מכל אדם, וראה שלמה המלך ברוח הקודש ששניים מעבדיו הגיע זמנם להיפטר מן העולם, קרא לאשמדאי שהיה מלך השדים, וביקש ממנו שייקח את שני עבדיו אלו לעיר לוז ששם לא שולט מלאך המוות, וכשהגיעו שני עבדיו של שלמה המלך לשער העיר לוז פרחה נשמתם ומתו, ולמחרת בא מלאך המוות ונעמד לפני שלמה המלך והיה שמח ומחייך, שאל אותו שלמה המלך מדוע אתה שמח? אמר לו מלאך המוות נגזר בשמים על שני עבדיך למות דווקא בשערי העיר לוז, ואני לא ידעתי איך להביא אותם לשם כדי לקחת את נשמתם, ואתה עשית את העבודה בעבורי, ושלחת אותם לשער העיר לוז לכך אני שמח, לומדים אנו שמה שנגזר על האדם מן השמים אף אחד לא יכול לעכב, ואפילו אם ינסה לעכב בסופו של דבר יתברר שבמה שניסה לעכב בזה קירב את הדבר.

יהי רצון שתמיד תשרה הברכה בביתנו, ונזכה שהקב"ה יפתח עבור כולנו את כל שערי ההצלחה והברכה, ונזכה לעבוד את הקב"ה תמיד גם דרך הרוחניות וגם דרך הגשמיות. אמן.

הילולת המהרש"א

בה' בכסלו חל יום ההילולא של רבינו המהרש"א, שנסתלק מן העולם לפני 390 שנה, רבינו המהרש"א היה אחד מהצדיקים הגדולים שהיו לעם ישראל, המהרש"א ר"ת מורנו הרב רבי שמואל אליעזר איידליס זצוק"ל.

ומסופר שחמותו של המהרש"א קראו לה אדל, והיא הייתה עשירה גדולה ופרנסה את המהרש"א כדי שיוכל לשבת וללמוד תורה בשקט, והיא החזיקה את כל הישיבה שהייתה למהרש"א, וכאות הוכרת טובה הוא הוסיף לעצמו את השם איידליס על שם חמותו.

והבעש"ט הקדוש התבטא על פירושו של רבנו המהרש"א על הש"ס ואמר: "פירוש המהרש"א נכתב ברוח הקודש".

עוד אמר הבעש"ט (בעש"ט עה"ת שופטים אות ה): "אם היו יודעים בעולם מגודל צדקתו, היו לוחכים עפר שעל קברו".

שלושת הסיפורים

וסיפר רבנו הקדוש רבי נחמן מברסלב, שפעם אחת ביתו אדל הייתה חולה מאוד, והיה רבי נחמן בצער גדול, ופעם אחת כשישב רבי נחמן ליד ביתו החולה נרדם, ובא אליו בחלום רבינו הקדוש הבעל שם טוב זצוק"ל, ואמר לו - למה אתה בצער? אמר לו - בגלל שהבת שלי אדל חולה מאוד, אמר לו הבעל שם טוב לרבי נחמן בחלום - כתוב (שמואל ב, כב נא) "מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם", אמר לו הבעל שם טוב מה הפירוש מגדול ישועות מלכו, מלך הוא הצדיק וכמו שכתוב בגמרא (גיטין סב א) מאן מלכי רבנן, ואם אתה מספר מעשה בשבח של צדיק אתה מגדיל את שמו של הצדיק והוא הפירוש מגדיל ישועות מלכו, 'ועושה חסד למשיחו' אל תיקרי למשיחו אלא למשיח לו, מי שמשיח ומדבר על מעלת הצדיק 'לדוד ולזרעו עד עולם', ואתה מזרעו של דוד המלך.

והתעורר רבי נחמן מהחלום וסיפר לבת שלו אדל, כשהייתי באוסטראה

ראיתי שם את הפנקס של הקהילה היהודית, וכל מה שכתוב שם הוא בדקדוק גדול, שלא כתוב שם מעשה אלא אם כן בדקו אחרי המעשה גדולי הצדיקים, ושם היה כתוב שלושה מעשים נוראים על רבינו הקדוש המהרש"א זצוק"ל:

המעשה הראשון: שהיה הרב המהרש"א מתמיד גדול מאוד בלימוד התורה ולא היה מפסיק לרגע אחד מלימודו, והיה איזה רב ותלמיד חכם גדול שהיה רב הראשי על כל העיירות, וכל הרבנים היו כפופים תחתיו והיו באים לבקר את אותו רב הראשי בכל זמן קצר, וליטול ממנו רשות על כל דבר, אבל הרב המהרש"א היה הרב היחיד שלא היה הולך אצל אותו רב, ואותו תלמיד חכם היה מלמד זכות על הרב המהרש"א כי היה ידוע שהוא מתמיד גדול, ופעם אחת אמר אותו רב - אם הרב המהרש"א לא בא אלי אני אלך לבקר אותו ונסע לבקר את המהרש"א, וכשהגיע לעיר יצאו כל בני העיר לקבל את פניו חוץ מהמהרש"א שלא יצא מפתח בית המדרש, ואותו רב ראשי לימד זכות על המהרש"א כי הוא לא מפסיק מלימוד התורה, וכשנכנס אותו תלמיד חכם לבית המדרש היה הרב המהרש"א לומד ולא הפסיק מהלימוד, והיה אותו תלמיד חכם יושב וממתין בצד כדי שידבר עם הרב המהרש"א ויגיד לו שלום, ובמשך כמה שעות הרב המהרש"א לא מפסיק ללמוד ולא אומר לו שלום, ואותו תלמיד חכם לא כעס אלא לימד זכות על המהרש"א, ואמר בגלל שהוא שקוע מאוד בלימוד התורה ולא רוצה להפסיק לכן לא התייחס אלי ולא אמר לי שלום.

ואחרי כמה זמן נכנס איזה בחור צעיר ומיד קם המהרש"א לכבודו והתחיל לדבר איתו במשך שעה ארוכה, וכשראה כך אותו רב ראשי כעס כעס גדול מאוד, והתחיל לצעוק ואמר - שלא באת אצלי עד היום לימדתי עליך זכות, ושלא יצאת לקראתי כשנכנסתי לעיר לימדתי עליך זכות, וכשנכנסתי לבית המדרש שלך ולא אמרת לי שלום לימדתי עליך זכות, אבל עכשיו שאני רואה שהפסקת מהלימוד כדי לדבר עם בחור צעיר ולי לא אמרת אפילו שלום איזו זכות אלמד עליך? אמר

לו המהרש"א דע לך שאותו בחור יש סיבה אחרת לגמרי למה דיברתי אתו, ואני נותן לך סימן שבעוד שעתיים הוא ייהרג, ואותו רב ראשי לקח את אותו בחור והלך אתו ולא זז ממנו ונסעו בעגלה ויצאו מהעיר, ובדיוק אחרי שעתים היה איזה צייד שירה חיצים לצוד עופות, ופגע החץ בגופו של אותו בחור ונפל ומת.

ומיד חזרו אצל הרב המהרש"א, ואמר לו הרב המהרש"א לאותו תלמיד חכם - אתה יודע למה הפסקתי באמצע הלימוד תורה להגיד לאותו בחור שלום? כי אותו בחור היה גלגול של אחאב מלך ישראל, ולכן כיבדתי אותו כבוד גדול כמו שראוי לכבד מלך ישראל, ומחמת שאחאב המלך נהרג לכן גם בחור זה היה צריך להיהרג, ומכיוון שראיתי שהוא תיקן כל מה שהיה צריך לתקן, לכן אמרתי שבעוד שעתיים הוא ייהרג וימות.

המעשה השני: רבנו המהרש"א ביקש לבנות בנין לישיבה שלו, ולא הצליחו לאסוף את כל הכסף הדרוש לבנות את הבניין, וכשבאו להניח את האבן הפינה לבניין אמרו שימכרו את הכבוד למי שיתרום את הסכום הגבוהה ביותר, וניגש איזה יהודי לגבאי וא"ל כל מי שיאמר סכום אתה תוסיף ואני אשלם, בתנאי שתשבע לי שאף אחד לא ידע שאני נתתי את התרומה, וכך היה עד שהגיעו לסכום של עשרת אלפים מטבעות זהב, ואמר הגבאי שהתורם לא מעוניין שידעו מי הוא, והוא מכבד את הרב המהרש"א שיניח את אבן הפינה.

אחרי שהרב המהרש"א הניח את אבן הפינה הוא ניגש לגבאי, ושאל אותו - מי הוא היהודי שתרם את הסכום הכסף הגדול לבניין הישיבה? א"ל הגבאי - כבוד הרב, היהודי השביע אותי שאני לא אגלה מה השם שלו, א"ל - לך אליו ותגיד לו שהרב המהרש"א מבקש שתגלה את שמו כי הוא רוצה לדבר אתך, הלך הגבאי לתורם ונתן לו התורם רשות שיגלה את שמו רק למהרש"א, והלך אצלו המהרש"א ואמר לו - מה תרצה שאני אברך אותך? אמר לו - רבי, אין לי ילדים, וכל העושר שיש לי לא שווה לי שום דבר, ואני מבקש שהרב יברך אותי שאני אזכה לבן שיהיה צדיק גדול כמו הרב המהרש"א, אמר לו המהרש"א - אני מסכים לתת לך הבטחה שייוולד לך בן שיהיה צדיק כמוני, אבל יש תנאי ותלך ותשאל את אשתך אם היא מסכימה לו, ואם גם היא תסכים הברכה תתקיים, והתנאי

הוא שכשאשתך תתעבר אתה תפטר מן העולם, וכשאשתך תלד היא תמות ואני אגדל את הבן בבית שלי.

והלך ושאל את אשתו והסכימה, ואמרה אני מסכימה לכל זה בתנאי שבאמת הבן יהיה צדיק כמו הרב המהרש"א, והרב המהרש"א נתן את בירכתו ואת הבטחתו, ואחרי זמן קצר נפקדה האישה בבן ונפטר בעלה, וכשנולד הבן נפטרה האישה והילד גדל בבית של המהרש"א ונעשה צדיק גדול, ולפני שהמהרש"א נפטר ציווה שימנו אחריו לרב של העיר את אותו ילד שגידל בתוך ביתו, ומסופר שהיה עושה ניסים ונפלאות כמו שהיה עושה רבינו המהרש"א.

המעשה השלישי: שהייתה גזירה בעירו של המהרש"א שכשהיו היהודים צריכים לקחת את הנפטר כדי לקבור אותו בבית העלמין, היו מוכרחים לעבור דרך הכנסייה של הנוצרים, ושם היה טומאה גדולה מאוד וכישופים קשים, כך שבכל פעם שהיו היהודים מלווים את המת והיו עוברים דרך הכנסייה של הנוצרים, היה אחד היהודים הולך ומתנצר, ודבר זה היה קשה מאוד לרבינו המהרש"א, ולפני שנפטר רבינו המהרש"א ציווה שבשעה שמעבירים את מיטתו דרך הכנסייה, כשיגיעו למקום שהוא סמוך מאוד לכנסייה יניחו על מיטתו את הספרים שחיבר, ושיניחו את מיטתו על הארץ עד שהוא ייתן להם סימן שיכולים להמשיך, וכשהמהרש"א נפטר לקחו את מיטתו והיו מלווים אותו כל יהודי העיר, וכשהגיעו סמוך לכנסיה של הנוצרים הניחו את המיטה על הארץ, ופתאום המהרש"א התיישב על המיטה ופתח את הספר שחיבר, וכל דף שהיה מדפדף מהספר היה הבניין של הכניסיה שוקע באדמה קצת, עד שנכנס ונבלע כל הבניין בתוך האדמה, ועד היום יש במקום את הסימן לאותה כנסייה שנבלעה בתוך האדמה, וגם הגויים מספרים המעשה הזה.

ומסופר שאחרי שסיים רבי נחמן לספר את שלושת הסיפורים האלו, מיד ביתו אדל פקחה את העיניים שלה ואחרי זמן קצר נרפאה, והיה אומר רבי נחמן שכל חולה שצריך רפואה שיספרו ליד החולה את השלושה מעשיות האלו, ומובטח להם שיראו ישועה גדולה.

מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"

השיעור השבועי

מפי מורינו ורבינו בנם של קדושים האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד
ביום שלישי י"ב כסליו 6.12.22
בשעה 20:45 בדיוק

הציבור מוזמן להשתתף